

TÁC ĐỘNG CỦA CUỘC CHIẾN NGA- UKRAINA TỚI NGÀNH GỖ VIỆT NAM HIỆN TẠI VÀ TƯƠNG LAI

Tô Xuân Phúc (Forest Trends)

Cao Thị Cẩm (VIFOREST)

Trần Lê Huy (FPA Bình Định)

Tháng 03 năm 2022

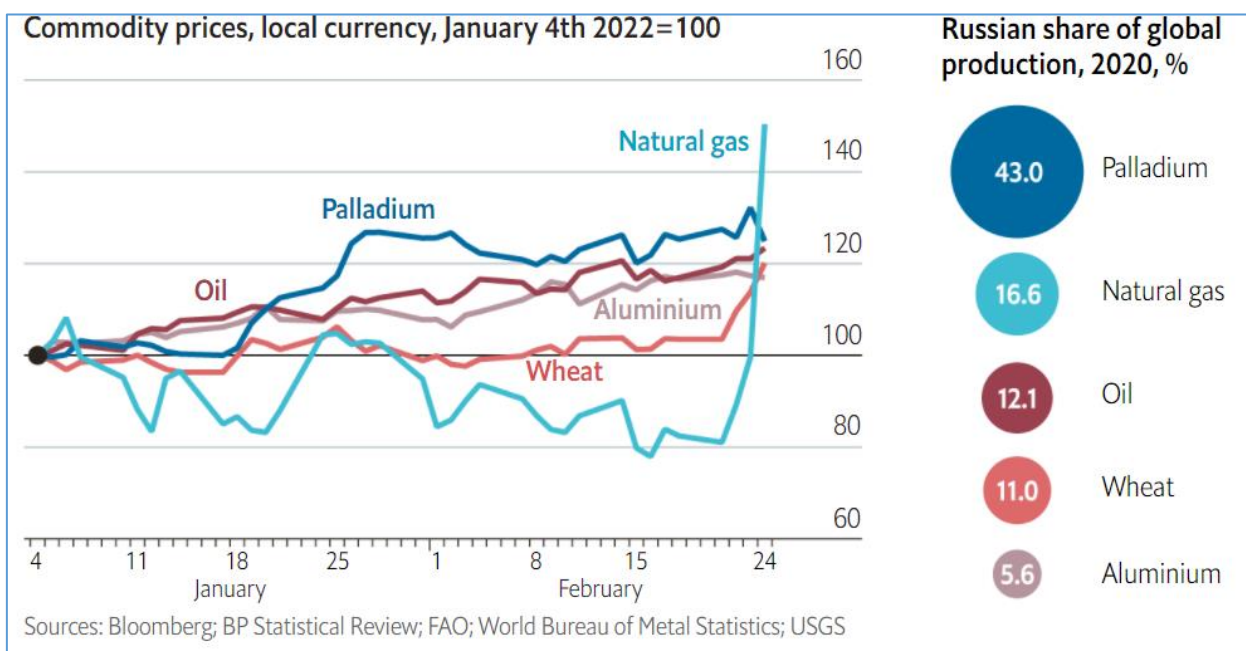
Mục lục

1. Bối cảnh	1
2. Thương mại gỗ Việt Nam – Nga.....	2
2.1. Việt Nam nhập khẩu gỗ nguyên liệu từ Nga.....	2
2.2. Việt Nam xuất khẩu đồ gỗ vào Nga	3
3. Nguồn cung gỗ nguyên liệu từ Nga cho thị trường thế giới	3
3.1. Nguồn cung gỗ tròn và gỗ xẻ.....	3
3.2. Nguồn cung gỗ Nga cho Trung Quốc	7
3.3. Nguồn cung gỗ Nga cho các nước Châu Âu.....	9
4. Cuộc chiến Nga – Ukraina và tác động tới cung – cầu gỗ trong tương lai	10
4.1. Xung đột Nga – Ukraina và tác động tới cung – cầu gỗ thế giới.....	10
4.2. Cuộc chiến Nga – Ukraina và tác động tới ngành gỗ Việt Nam trong tương lai.....	12
5. Kết luận	13
6. Tài liệu tham khảo	14

1. Bối cảnh

Xung đột Nga – Ukraina đang tiếp tục diễn ra và chưa có dấu hiệu hạ nhiệt. Do Liên bang Nga (Nga) là một trong những nước lớn nhất xuất khẩu các mặt hàng nguyên liệu như Palladium, khí đốt tự nhiên, dầu mỏ, ngũ cốc trên toàn cầu (Hình 1), xung đột hiện đang làm xáo trộn nguồn cung các mặt hàng này từ Nga và đang gây ra những ảnh hưởng lớn tới toàn bộ nền kinh tế toàn cầu. Giá của tất cả các mặt hàng này từ Nga tăng mạnh kể từ ngày 4 tháng 1 vừa qua (Hình 1) và đang có xu hướng tiếp tục tăng.

Hình 1. Thị phần nguồn cung các nhóm hàng hóa chính từ Nga và xu hướng gia tăng giá (%)*

Nguồn: The Economist, 24 Tháng 2 năm 2022. *Ngày 4/1/2022 là 100%

Nga là đối tác chiến lược toàn diện của Việt Nam kể từ 2012. Sau Hiệp định Thương mại tự do (FTA) giữa Việt Nam với Liên minh kinh tế Á – Âu có hiệu lực từ 2016, Việt Nam trở thành đối tác thương mại lớn nhất của Nga trong các nước ASEAN, với kim ngạch xuất khẩu từ Việt Nam vào Nga và kim ngạch nhập khẩu vào Việt Nam từ thị trường này chiếm 1/3 kim ngạch xuất khẩu cũng như kim ngạch nhập khẩu của Nga vào các nước Đông Nam Á.

Nga là quốc gia có nguồn tài nguyên rừng rất lớn: Diện tích rừng 815 triệu ha và lượng gỗ khai thác hàng năm lên tới trên 200 triệu m³, tương đương 10% tổng lượng cung gỗ toàn cầu (Malgules Groome, 2021). Đến nay Nga không phải là thị trường lớn của Việt Nam cả về nguồn cung gỗ nguyên liệu và về thị trường tiêu thụ đồ gỗ, xung đột Nga – Ukraina đang ảnh hưởng tới bức tranh cung – cầu thế giới về gỗ nguyên liệu và các mặt hàng gỗ. Do ngành gỗ Việt Nam hội nhập sâu rộng với thị trường thế giới, tác động của cuộc chiến tới nguồn cung gỗ nguyên liệu cho Việt Nam và tới các thị trường tiêu thụ đồ gỗ từ Việt Nam là điều không thể tránh khỏi.

Báo cáo **Tác động của cuộc chiến Nga- Ukraina tới ngành gỗ Việt Nam hiện tại và tương lai** đưa ra một số nhận định ban đầu về tác động của cuộc xung đột này tới ngành gỗ của Việt Nam trong tương lai. Báo cáo sử dụng nguồn thông tin từ dữ liệu Hải quan Việt Nam và từ Trung tâm Thương mại Quốc tế (International Trade Center) của UNCOMTRADE. Báo cáo tập trung vào thương mại gỗ Việt Nam – Nga. Mặc dù Ukraine và Belarus có liên quan trực tiếp với cuộc xung đột đang diễn ra, đây là 2 thị trường nhỏ của ngành gỗ Việt Nam và do vậy không nằm trong ưu tiên của Báo cáo. Trước khi đi vào chi tiết, Phần 2 của Báo cáo cập nhật thực trạng thương mại gỗ và sản phẩm gỗ giữa Việt Nam và Nga. Phần 3 cung cấp thông tin về nguồn cung gỗ nguyên liệu từ Nga trong những năm gần đây tập trung vào các thị trường lớn. Phần 4 thảo luận về một số

tác động của cuộc xung đột tới ngành gỗ Việt Nam trong tương lai. Trong phần kết luận (Phần 5), báo cáo đưa ra một số kiến nghị đối với các cơ quan quản lý và cộng đồng doanh nghiệp trong ngành gỗ nhằm giảm các tác động tiêu cực trong tương lai.

2. Thương mại gỗ Việt Nam – Nga

2.1. Việt Nam nhập khẩu gỗ nguyên liệu từ Nga

Nhập khẩu trực tiếp

Nga không phải thị trường cung gỗ nguyên liệu quan trọng của Việt Nam. Năm 2021 kim ngạch nhập khẩu gỗ từ Nga đạt khoảng 55 triệu USD, tương đương 2% trong tổng kim ngạch nhập khẩu gỗ nguyên liệu của Việt Nam từ tất cả các nguồn trong cùng năm. Gỗ xẻ, gỗ dán, veneer là các mặt hàng nhập khẩu chính, với kim ngạch nhập khẩu gỗ xẻ chiếm trên 80% trong tổng kim ngạch nhập khẩu. Bảng 1 chỉ ra giá trị và kim ngạch nhập khẩu các mặt hàng chính từ Nga vào Việt Nam trong những năm gần đây.

Bảng 1. Các mặt hàng gỗ nhập khẩu vào Việt Nam từ Nga, 2018-2021

Mặt hàng	Lượng (m3)				Trị giá (USD)			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Gỗ tròn	652	737	431	218	192.187	240.947	101.159	42.819
Gỗ xẻ	14.240	62.571	138.413	118.816	4.086.376	17.062.206	44.623.091	44.121.469
Veneer	1.022	3.233	9.779	5.101	587.412	3.817.358	6.275.554	4.269.478
Gỗ dán	8.450	12.684	10.105	8.397	4.777.709	7.217.740	5.368.116	5.607.719

Nguồn: VIFOREST, FPA Bình Định, HAWA, BIFA và Forest Trends tổng hợp từ nguồn số liệu thống kê xuất nhập khẩu của Tổng cục Hải quan

Các loài Bạch dương (birch), Bồ đề, Vân sam (hay còn gọi là linh sam) chiếm trên 85% trong tổng lượng gỗ xẻ nhập vào Việt Nam từ Nga. Bạch dương là loài có mức tăng trưởng rất nhanh, từ khoảng 1.000 m3 năm 2018 lên khoảng 103.000 m3 năm 2021. Đây cũng là loài chiếm tỷ trọng về lượng nhiều nhất (bình quân khoảng 80-90%) trong các loài gỗ tròn, veneer và gỗ dán nhập khẩu từ nguồn này.

Nhập khẩu qua Trung Quốc

Trung Quốc là thị trường nhập khẩu gỗ nguyên liệu lớn nhất từ Nga, với lượng nhập vào Trung Quốc chiếm trên dưới 50% tổng lượng gỗ tròn và xẻ xuất khẩu hàng năm của Nga (xem số liệu chi tiết trong phần Phần 3).

Một lượng nhỏ gỗ có nguồn gốc từ Nga được nhập khẩu vào Việt Nam qua Trung Quốc, chủ yếu ở dạng sản phẩm là gỗ xẻ và veneer.

Bình quân mỗi năm Việt Nam nhập trên 70 nghìn m3 gỗ xẻ từ Trung Quốc. Các loài nhập chính gồm Bạch dương, Dương, phong vàng, sồi, thông.

Mỗi năm Việt Nam nhập gần 200 nghìn m3 veneer từ Trung Quốc. Bạch dương, Dương, Sồi, Thông là các loài chủ đạo trong lượng nhập khẩu. Năm 2021, veneer từ gỗ Bạch dương nhập vào Việt Nam đạt 120,94 nghìn m3 chiếm tới 89% tổng lượng veneer nhập khẩu từ nguồn này vào Việt Nam trong năm (248,12 nghìn m3).

Một lượng gỗ từ Nga nhập vào Trung Quốc sau đó được xuất khẩu sang Việt Nam ở dạng sản phẩm gỗ xẻ và veneer. Các loài phổ biến nằm trong các sản phẩm này là Bạch dương, Thông, Dương...

Tuy nhiên, Báo cáo này không thống kê được lượng gỗ có nguồn gốc từ Nga nhập khẩu vào Việt Nam qua đường Trung Quốc là bao nhiêu.

2.2. Việt Nam xuất khẩu đồ gỗ vào Nga

Xuất khẩu trực tiếp

Trong các thị trường tiêu thụ các mặt hàng gỗ của Việt Nam, Nga là thị trường rất nhỏ. Năm 2021 kim ngạch xuất khẩu gỗ và sản phẩm gỗ của Việt Nam vào thị trường này chỉ đạt khoảng 7,3 triệu USD, tương đương 0,05% trong tổng kim ngạch xuất khẩu gỗ và đồ gỗ của Việt Nam ra thế giới. Các sản phẩm xuất khẩu vào Nga chủ yếu là ghế ngồi và đồ gỗ nội thất (Bảng 2).

Bảng 2. Kim ngạch xuất khẩu G&SPG của Việt Nam sang Nga, 2018-2021(USD)

Mặt hàng	2018	2019	2020	2021
Ván ghép, đồ mộc xây dựng	146.637	226.068	315.152	154.034
Bộ đồ ăn/bếp	91.638	25.916	152.064	290.788
Đồ trang trí	59.135	94.504	102.881	88.504
Đồ gỗ khác	218.311	136.145	367.995	432.346
Ghế ngồi	1.469.031	1.883.424	2.668.321	3.079.135
Đồ nội thất và bộ phận của đồ nội thất	2.813.800	2.578.717	2.811.881	3.038.892
Sản phẩm khác	84.729	34.808	97.860	235.197
Việt Nam xuất khẩu G&SPG vào Nga	4.883.281	4.979.583	6.516.154	7.318.896

Nguồn: VIFOREST, FPA Bình Định, HAWA, BIFA và Forest Trends tổng hợp từ nguồn số liệu thống kê xuất nhập khẩu của Tổng cục Hải quan

Xuất khẩu qua các nước khác

Một số mặt hàng gỗ của Việt Nam có thể được xuất khẩu vào Nga thông qua hệ thống người mua tại Châu Âu như Đức, Anh, Pháp, Bỉ... Tuy nhiên Báo cáo này hiện chưa có thông tin cụ thể về đồ gỗ của Việt Nam xuất vào Nga thông qua kênh này.

3. Nguồn cung gỗ nguyên liệu từ Nga cho thị trường thế giới

3.1. Nguồn cung gỗ tròn và gỗ xẻ

Nga là quốc gia có diện tích rừng tự nhiên vô cùng lớn – 815 triệu ha – lớn gấp gần 60 lần diện tích rừng hiện tại của Việt Nam. Lượng gỗ khai thác mỗi năm của Nga khoảng 200 triệu m³, tương đương với 10% lượng cung toàn cầu (Malgules Groome, 2021). Năm 2020, Nga xuất khẩu khoảng 15 triệu m³ gỗ tròn, chiếm 12% lượng gỗ tròn giao dịch toàn cầu (World Resources International, 2022). Nga cũng là nguồn cung gỗ xẻ lớn nhất trên thế giới và đứng thứ 7 trên thế giới về kim ngạch xuất khẩu các mặt hàng gỗ (cùng nguồn trích dẫn). Theo WRI năm 2021 kim ngạch xuất khẩu gỗ và sản phẩm gỗ của Nga đạt khoảng 12,3 tỷ USD, trong đó chủ yếu là mặt hàng gỗ nguyên liệu (Bảng 3)¹.

¹ Con số từ Tuyên bố chung của các Tổ chức Môi trường và Nhân quyền Ukraina, Belarus và Châu EU cho biết kim ngạch xuất khẩu các mặt hàng gỗ của Nga năm 2021 là 13,9 tỷ USD (<https://uncg.org.ua/support-ukraine-ban-russian-and-belorussian-wood-now/>)

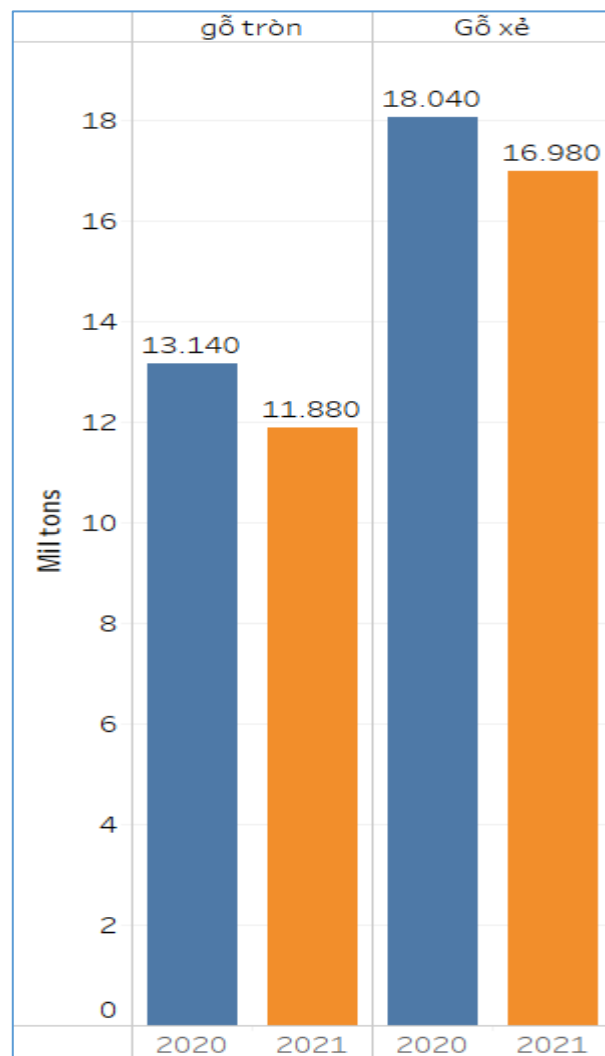
Bảng 3. Giá trị xuất khẩu các mặt hàng gỗ của Nga năm 2021

Mặt hàng	(Tỷ USD)
Gỗ xẻ mềm	5.8
Sản phẩm giấy	2
Các loại ván	1.9
Bột giấy	1.3
Gỗ tròn cứng	0.5
Gỗ tròn mềm	0.5
Viên nén gỗ	0.3
Tổng	12.3

Nguồn: World Resources International 2022

Đối với nguồn gỗ tròn và xẻ, số liệu thống kê từ nguồn ITC Trade Map cho thấy mỗi năm Nga xuất khẩu trên 30 triệu tấn gỗ quy tròn là gỗ tròn và gỗ xẻ.² Hình 2 chỉ ra lượng gỗ tròn và xẻ Nga xuất khẩu năm 2020-2021.

Hình 2. Lượng gỗ tròn và xẻ Nga xuất khẩu, 2020 – 2021 (tấn)

Nguồn: Tính toán từ nguồn dữ liệu thống kê ITC

² Thông tin truy cập tham khảo tại: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

Nga xuất khẩu gỗ tròn

Lượng gỗ xẻ xuất khẩu hàng năm từ Nga rất lớn, đạt trên 10 triệu tấn và đang có xu hướng giảm (Bảng 4). Năm 2021 Nga xuất khẩu gần 12 triệu tấn gỗ tròn, giảm trên 1 triệu tấn so với lượng xuất năm 2020.

Bảng 4. Các thị trường xuất khẩu gỗ tròn chính của Nga năm 2017 – 2021 (tấn)

Thị trường	2017	2018	2019	2020	2021
Trung Quốc	10.265.832	9.671.380	7.039.306	6.259.004	5.738.231
Phần Lan	4.248.050	4.429.468	4.663.406	5.622.221	4.881.781
Thụy Điển	325.426	480.899	417.071	389.831	269.957
Kazakhstan	235.579	387.516	407.301	339.470	454.698
U-dơ-bê-ki-xtan	100.301	33.966	52.021	144.000	75.844
Estonia	19	32.987	34.452	71.678	51.792
Ukraine	69.726	88.953	70.681	59.046	60.688
Kyrgyzstan	3.569	2.132	20.818	57.614	41.305
Nhật Bản	136.064	147.726	117.073	56.115	33.067
Latvia	27.310	56.629	40.726	40.870	25.977
Belarus	43.139	39.392	36.639	34.657	171.278
Đức	71.979	76.963	51.737	33.112	15.628
Lithuania	22.025	40.426	12.902	15.266	4.730
Romania	59.550	50.830	47.842	10.530	13.759
Hàn Quốc	46.518	350	143	188	-
TT khác	59.566	82.760	59.561	9.248	44.066
Tổng	15.714.653	15.622.377	13.071.679	13.142.850	11.882.803

Nguồn: VIFOREST, FPA Bình Định, HAWA, BIFA và Forest Trends tổng hợp từ số liệu của ITC

Trung Quốc và Phần Lan là 2 quốc gia nhập khẩu gỗ tròn với lượng lớn nhất từ Nga (Bảng 4). Năm 2021 lượng gỗ tròn nhập khẩu từ Nga vào 2 quốc gia này lần lượt ở mức 48% và 41% trong tổng lượng gỗ tròn nhập khẩu từ Nga vào tất cả các thị trường.

Bạch dương, Thông, Vân/linh sam, Dương và Sồi là các loài gỗ tròn có lượng xuất khẩu lớn nhất (Bảng 5).

Bảng 5. Các loài gỗ tròn xuất khẩu từ Nga có lượng lớn (tấn)

Loài gỗ	2017	2018	2019	2020	2021
Bạch dương	5.586.965	6.131.839	5.557.871	6.695.537	6.546.937
Thông	3.502.613	2.924.998	2.559.535	2.235.500	2.022.695
Vân/linh sam	2.990.782	2.963.202	2.053.226	1.589.530	1.315.977
Dương	674.291	758.149	689.486	750.758	793.805
Sồi	208.789	199.089	207.799	221.800	247.747
TT khác	2.751.213	2.645.100	2.003.762	1.649.725	955.641
Tổng	15.714.653	15.622.377	13.071.679	13.142.850	11.882.803

Nguồn: VIFOREST, FPA Bình Định, HAWA, BIFA và Forest Trends tổng hợp từ số liệu của ITC

Năm 2021 lượng xuất khẩu của Bạch dương, Thông và Vân sam chiếm tỷ lệ lần lượt là 55%, 17% và 11% trong tổng lượng gỗ tròn Nga xuất khẩu đi các nước.

Nga xuất khẩu gỗ xẻ

Nga là một trong những nguồn cung gỗ xẻ lớn nhất trên thế giới. Năm 2021 lượng cung gỗ xẻ từ nguồn này đạt gần 17 triệu tấn, giảm khoảng 1 triệu tấn so với lượng xuất năm 2020 (Bảng 6).

Bảng 6. Các thị trường xuất khẩu gỗ xẻ chính của Nga, 2017-2020 (tấn)

Thị trường	2017	2018	2019	2020	2021
Trung Quốc	11.191.655	11.908.535	12.693.595	10.840.093	9.352.959
U-dơ-bê-ki-xtan	1.327.232	1.581.818	1.452.299	1.613.156	1.358.206
Azerbaijan	501.389	568.558	581.226	614.206	606.727
Ai cập	578.411	618.745	576.025	470.582	431.520
Estonia	337.360	392.518	363.726	421.759	528.750
Nhật Bản	448.874	431.072	480.824	418.038	471.259
Đức	309.384	315.799	343.666	388.760	443.477
Phần Lan	293.592	312.141	296.083	354.206	298.443
Vương quốc Anh	163.048	181.654	164.014	233.861	241.661
Hàn Quốc	226.931	217.396	195.882	165.213	258.439
Hà Lan	173.139	184.299	145.496	159.522	181.396
Latvia	156.333	181.289	172.420	152.407	228.804
Pháp	143.138	138.551	134.048	136.489	128.039
Lithuania	99.313	127.110	128.720	128.067	193.729
Bỉ	106.015	94.422	95.193	102.377	133.503
TT khác	1.958.246	1.977.714	1.990.204	1.840.132	2.122.168
Tổng	18.014.060	19.231.621	19.813.421	18.038.868	16.979.082

Nguồn: VIFOREST, FPA Bình Định, HAWA, BIFA và Forest Trends tổng hợp từ số liệu của ITC

Trung Quốc là thị trường tiêu thụ gỗ xẻ quan trọng nhất của Nga. Năm 2021 lượng gỗ xẻ nhập khẩu từ Nga vào Trung Quốc chiếm 55% trong tổng lượng gỗ xẻ mà Nga xuất đi tất cả các thị trường.

Tương tự như đối với gỗ tròn, các loài gỗ xẻ xuất khẩu có lượng lớn bao gồm Thông, Vân/linh sam và Bạch Dương (Bảng 7). Năm 2021 lượng xuất khẩu của riêng 2 loài Thông và Vân sam đã chiếm tới gần 90% trong tổng lượng xuất khẩu của tất cả các loài.

Bảng 7. Các loài gỗ xẻ xuất khẩu có lượng lớn từ Nga, 2017-2021 (tấn)

Loài gỗ	2017	2018	2019	2020	2021
Thông	9.884.758	10.111.367	9.529.998	8.468.314	7.643.716
Vân/linh sam	4.681.105	5.430.775	6.468.213	6.042.352	5.799.280
Sồi	236.603	262.615	231.046	124.478	126.791
Bạch dương	561.568	739.873	694.482	577.008	839.092
Dương	80.701	80.472	83.769	84.206	141.793
Tần bì	100.284	99.185	100.762	50.901	84.438
Dẻ gai	15.721	7.766	8.548	2.680	2.447
Gỗ khác	2.453.320	2.499.568	2.696.603	2.688.929	2.341.524
Tổng	18.014.060	19.231.621	19.813.421	18.038.868	16.979.082

Nguồn: VIFOREST, FPA Bình Định, HAWA, BIFA và Forest Trends tổng hợp từ số liệu của ITC

Trung Quốc và các nước EU đặc biệt là Phần Lan là các nguồn nhập khẩu gỗ nguyên liệu lớn nhất từ Nga.

3.2. Nguồn cung gỗ Nga cho Trung Quốc

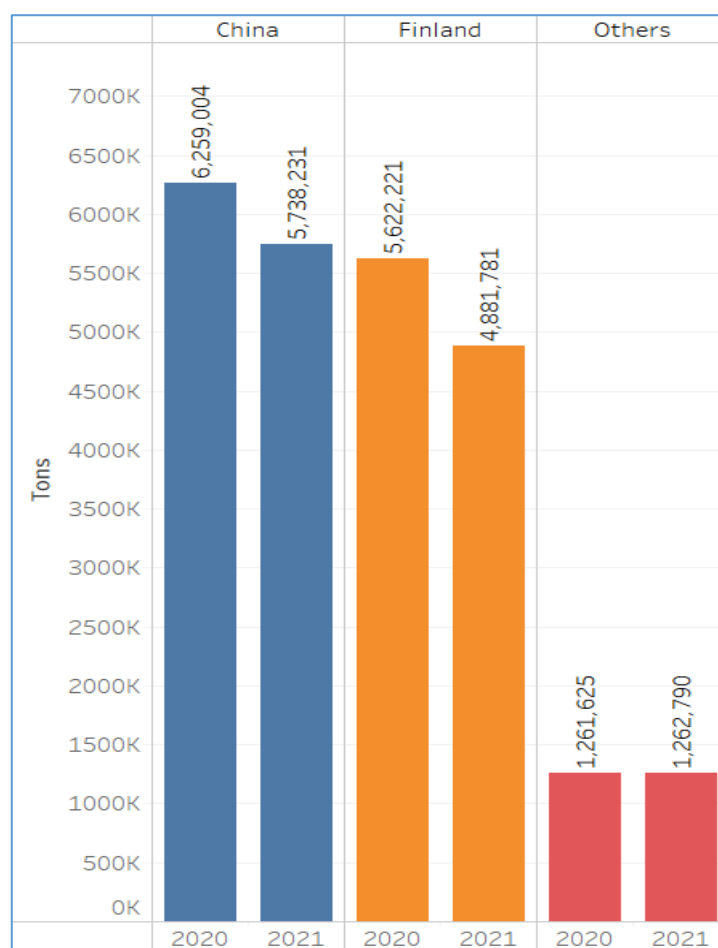
Trung Quốc là đối tác thương mại lớn nhất của Nga. Theo BBC, kim ngạch thương mại song phương giữa Trung Quốc và Nga năm 2021 đạt 147 tỷ USD, tăng 36% so với kim ngạch của năm 2020 với cán cân thương mại đang nghiêng về phía Nga. Trong chuyến thăm Trung Quốc trong dịp Thế vận hội Olympic Mùa đông vừa qua, Tổng thống Nga và Chủ tịch Trung Quốc đồng ý thúc đẩy thương mại song phương lên 240 tỷ USD vào năm 2024 (BBC, 2022).

Nga là nguồn cung gỗ nguyên liệu lớn nhất cho Trung Quốc. Trung Quốc cũng là thị trường nhập khẩu gỗ nguyên liệu lớn nhất của Nga.

Trung Quốc nhập khẩu gỗ tròn từ Nga

Hình 3 chỉ ra lượng cung gỗ vào Trung Quốc (bên cạnh Phần Lan và các thị trường khác) từ Nga giai đoạn 2020-2021. Lượng cung vào Trung Quốc có xu hướng giảm tuy nhiên vẫn ở mức rất cao. Năm 2021, lượng cung từ Nga chiếm gần 10% trong tổng lượng gỗ tròn nhập khẩu từ tất cả các nguồn vào Trung Quốc (năm 2021 Trung Quốc nhập khoảng 54,2 triệu tấn gỗ tròn.)

Hình 3. Nga xuất khẩu gỗ tròn vào Trung Quốc và các thị trường khác, 2020-2021 (tấn)

Nguồn: VIFOREST, FPA Bình Định, HAWA, BIFA và Forest Trends tổng hợp từ số liệu của ITC

Thông, Bạch Dương và Sồi là các loài có lượng nhập khẩu lớn vào Trung Quốc. Cụ thể:

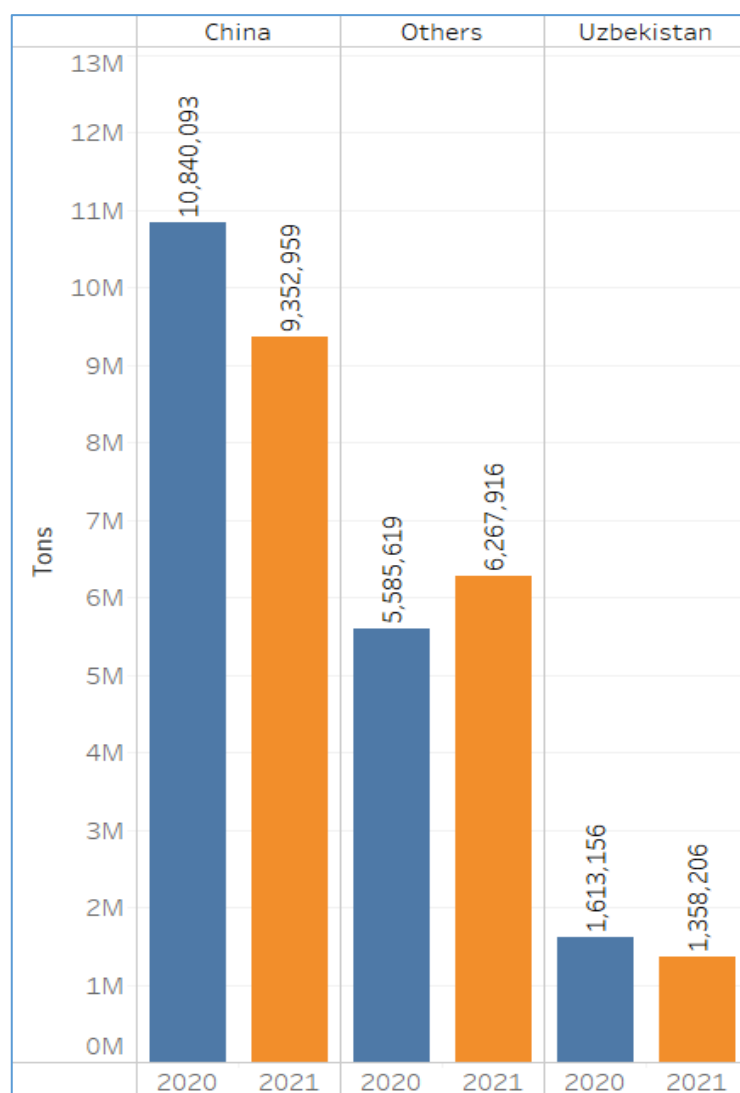
- Thông: Năm 2020 Trung Quốc nhập 1,44 triệu tấn gỗ Thông từ Nga. Năm 2021 nhập gần 1,3 triệu tấn. Lượng nhập năm 2021 chiếm 23% trong tổng lượng gỗ thông là gỗ tròn xuất khẩu từ Nga

- Bạch dương: Năm 2020 Trung Quốc nhập 1,42 triệu tấn; lượng nhập năm 2021 tăng lên 1,8 triệu tấn, chiếm 32% trong tổng lượng gỗ Bạch dương là gỗ xẻ Nga xuất đi tất cả các nguồn.
- Sồi: Năm 2020 nhập 0,22 triệu tấn. Lượng nhập tăng lên 0,24 triệu tấn năm 2021. Lượng gỗ Sồi tròn xuất khẩu vào Trung Quốc chiếm 97% tổng lượng gỗ Sồi Nga xuất khẩu đi tất cả các thị trường.

Trung Quốc nhập khẩu gỗ xẻ từ Nga

Hình 4 chỉ ra lượng gỗ xẻ Nga xuất vào Trung Quốc và một số thị trường khác. Bình quân mỗi năm Trung Quốc nhập khẩu khoảng 10 triệu tấn gỗ xẻ từ Nga, chiếm 55% trong tổng lượng gỗ xẻ Nga xuất đi tất cả các thị trường.

Hình 4. Nga xuất khẩu gỗ xẻ vào Trung Quốc và các thị trường khác, 2020-2021 (tấn)

Nguồn: VIFOREST, FPA Bình Định, HAWA, BIFA và Forest Trends tổng hợp từ số liệu của ITC

Tương tự đối với các loài gỗ tròn, các loài gỗ xẻ nhập khẩu từ Nga vào Trung Quốc với số lượng lớn là Thông, Vân Sam và Bạch Dương. Lượng nhập các loài này năm 2021 lần lượt là 3,87 triệu tấn, 3,1 triệu tấn và 0,49 triệu tấn.

3.3. Nguồn cung gỗ Nga cho các nước Châu Âu

Bên cạnh việc xuất khẩu gỗ nguyên liệu cho các thị trường lớn là Trung Quốc và Phần Lan, Nga còn cung gỗ cho nhiều quốc gia thuộc khối EU.

Nga xuất gỗ tròn vào các nước EU

Như đã đề cập ở trên, Phần Lan là một trong những thị trường trong khối EU tiêu thụ gỗ tròn của Nga nhiều nhất. Bên cạnh Phần Lan còn có các quốc gia khác như Thụy Điển, Estonia, Latvia, Đức,... (Bảng 8).

Bảng 8. Các quốc gia tiêu thụ gỗ tròn từ Nga (tấn)

Quốc gia	2017	2018	2019	2020	2021
Phần Lan	4.248.050	4.429.468	4.663.406	5.622.221	4.881.781
Thụy Điển	325.426	480.899	417.071	389.831	269.957
Estonia	19	32.987	34.452	71.678	51.792
Latvia	27.310	56.629	40.726	40.870	25.977
Đức	71.979	76.963	51.737	33.112	15.628
Romania	59.550	50.830	47.842	10.530	13.759
Lithuania	22.025	40.426	12.902	15.266	4.730
Bồ Đào Nha	29	-	-	86	141
Cộng hòa Séc	1.099	567	317	79	65
Hà Lan	-	21	169	20	18
Bungari	-	-	-	-	30
Áo	274	153	21	82	60
Đan Mạch	-	7.139	6.383	-	-
Ba lan	21.726	33.593	167	303	96
Xlô-va-ki-a	-	7.988	33.199	-	-
Slovenia	103	236	341	129	20
Tây Ban Nha	-	22	237	149	43
Tổng EU - 27	4.777.589	5.217.922	5.308.968	6.184.356	5.264.100
Vương quốc Anh	-	-	-	-	30.993

Nguồn: VIFOREST, FPA Bình Định, HAWA, BIFA và Forest Trends tổng hợp từ số liệu của ITC

Từ 2020 trở về trước, Vương quốc Anh không nhập khẩu gỗ tròn từ Nga. Tuy nhiên năm 2021, Vương quốc Anh nhập gần 31 nghìn m³ gỗ tròn từ nguồn này.

Nga xuất gỗ xẻ vào EU

Các quốc gia EU và Anh cũng nhập một lượng lớn gỗ xẻ từ Nga. Lượng gỗ xẻ Nga nhập khẩu vào EU và Vương quốc Anh năm 2021 đạt trên 2,7 triệu m³, tương đương 16% tổng lượng gỗ xẻ Nga xuất khẩu trong cùng năm. Năm 2021 năm quốc gia trong khối EU có lượng nhập trên 200.000 m³/quốc gia; ba quốc gia khác trong khối lượng nhập trên 100.000m³/quốc gia. Trong cùng năm, lượng nhập từ Vương quốc Anh cũng đạt trên 240.000 m³. Với tỷ trọng về lượng nhập, EU và Anh cũng là những thị trường quan trọng tiêu thụ nguồn gỗ xẻ từ Nga (Bảng 9).

Bảng 9. Nga xuất khẩu gỗ xẻ sang các quốc gia EU (tấn)

Quốc gia	2017	2018	2019	2020	2021
Estonia	337,360	392,518	363,726	421,759	528,750
Đức	309,384	315,799	343,666	388,760	443,477
Phần Lan	293,592	312,141	296,083	354,206	298,443
Latvia	156,333	181,289	172,420	152,407	228,804
Pháp	143,138	138,551	134,048	136,489	128,039
Lithuania	99,313	127,110	128,720	128,067	193,729
Hà Lan	173,139	184,299	145,496	159,522	181,396
Áo	70,498	78,652	78,654	95,989	97,347
Bỉ	106,015	94,422	95,193	102,377	133,503
Ý	49,350	50,937	52,012	49,584	75,895
Ba Lan	29,420	45,219	53,700	41,996	57,429
Ailen	13,842	19,035	17,631	7,722	13,756
Đan Mạch	9,875	7,609	11,351	17,205	19,687
Romania	3,138	6,970	5,848	5,476	9,057
Cộng hòa Séc	23,524	20,217	25,411	28,225	28,743
Tây Ban Nha	7,990	10,674	17,641	12,273	5,655
Slovenia	1,731	2,047	3,118	2,572	4,931
Hy Lạp	4,323	6,108	5,152	4,780	7,348
Thụy Điển	3,631	4,864	2,410	3,549	6,205
Síp	1,370	1,702	2,056	1,243	2,359
Xlô-va-ki-a	1,257	3,341	2,301	1,577	1,716
Hungary	9,503	6,251	8,087	5,587	4,462
Bồ Đào Nha	1,904	1,920	1,400	1,341	2,132
Croatia	502	780	1,154	1,107	1,199
Bungari	585	451	575	871	603
Luxembourg	-	22	22	43	44
Tổng EU - 27	1,850,716	2,012,929	1,967,874	2,124,729	2,474,708
Vương quốc Anh	163,048	181,654	164,014	233,861	241,661

Nguồn: VIFOREST, FPA Bình Định, HAWA, BIFA và Forest Trends tổng hợp từ số liệu của ITC

4. Cuộc chiến Nga – Ukraina và tác động tới cung – cầu gỗ trong tương lai

4.1. Xung đột Nga – Ukraina và tác động tới cung – cầu gỗ thế giới

Xung đột Nga – Ukraina đang diễn ra và đã tạo ra những tác động rất lớn đến nền kinh tế toàn cầu đặc biệt là tới Nga - nền kinh tế lớn thứ 11 của thế giới. Các nước phương tây hiện đang áp dụng các biện pháp trừng phạt kinh tế cứng rắn đối với Nga, làm tê liệt nhiều hoạt động thương mại và giao dịch tài chính của nước này trở nên cực kỳ khó khăn. Trong số các biện pháp trừng phạt bao

gồm việc Mỹ, EU, Anh và các đồng minh đã loại bỏ hệ thống các ngân hàng lớn của Nga khỏi hệ thống thanh toán quốc tế SWIFT (Hiệp hội Viễn thông tài chính liên ngân hàng toàn cầu), từ đó chặn toàn bộ các giao dịch của các ngân hàng của Nga với hệ thống thanh toán quốc tế. Điều này làm cho các hoạt động kinh tế quốc tế của Nga bị cô lập. Bên cạnh đó, làn sóng các công ty và tổ chức tẩy chay Nga ngày càng trở nên mạnh mẽ với danh sách ngày càng kéo dài.³ Các tổ chức và công ty đa dạng, hoạt động trong các mảng tài chính ngân hàng, vận tải biển, hàng không, năng lượng, công nghệ, y tế giáo dục... Tính đến ngày 7/3/2020 đã có 250 tổ chức và công ty tuyên bố rút khỏi các hoạt động tại Nga nhằm phản đối cuộc xung đột.⁴ Danh sách chi tiết các công ty tham khảo tại: <https://edition.cnn.com/2022/03/02/business/companies-pulling-back-russia-ukraine-war-intl-hnk/index.html>.

Trong nhóm các công ty dừng hoạt động tại Nga có IKEA, là một trong những nhà cung cấp các mặt hàng gỗ lớn nhất toàn cầu. Cụ thể, ngày 3/3/2022 vừa qua IKEA đã thông báo tạm dừng toàn bộ hoạt động tại Nga và Belarus.⁵ Bên cạnh đó, các tổ chức môi trường cũng đang gia tăng sức ép đối với nguồn cung gỗ từ Nga. Cũng trong ngày 3/3/2022 vừa qua trên 120 tổ chức môi trường và nhân quyền và nhà hoạt động xã hội của Ukraine, Belarus, EU, Anh và Mỹ đã kêu gọi chính phủ các quốc gia cấm nhập khẩu gỗ và sản phẩm gỗ từ Nga (và Belarus). Bên cạnh đó, các tổ chức này cũng kêu gọi Tổ chức FSC và PEFC dừng toàn bộ các chứng chỉ quản lý rừng và quản lý chuỗi hành trình sản phẩm bền vững tại các quốc gia này.⁶ Đáp lại lời kêu gọi này, Tổ chức PEFC ngày 4/3/2022 vừa qua đưa ra tuyên bố coi nguồn gỗ nguyên liệu từ Nga (và Belarus) là gỗ xung đột và từ đó không đáp ứng được với tiêu chí của PEFC về sản phẩm.⁷ Trong tương lai, có thể Tổ chức FSC sẽ có những động thái tương tự.

Các biện pháp trừng phạt kinh tế đặc biệt là việc chặn các hoạt động thanh toán quốc tế của Nga chắc chắn sẽ tạo ra nhiều khó khăn cho các hoạt động xuất khẩu gỗ nguyên liệu từ Nga.

Ở kịch bản tồi tệ nhất, khi các hoạt động thanh toán quốc tế với Nga không thể thực hiện được, luồng cung gỗ nguyên liệu xuất khẩu của Nga sẽ bị đứt gãy, bởi các giao dịch thanh toán quốc tế đã bị chặn. Nếu kịch bản này xảy ra nguồn cung gỗ từ Nga với lượng cung mỗi năm lên tới gần 40 triệu tấn gỗ nguyên liệu quy tròn sẽ bị mất đi. Tác động đối với bức tranh cung – cầu gỗ thế giới có thể bao gồm:

- Trung Quốc, Phần Lan và các nước khối EU sẽ chịu tác động nặng nề nhất bởi đây là các thị trường tiêu thụ gỗ nguyên liệu lớn nhất từ Nga.
- Trung Quốc có thể vẫn duy trì được một phần nguồn cung từ Nga, bởi:
 - o Hai quốc gia có thể sử dụng phương thức thanh toán riêng không nằm trong hệ thống SWIFT như hệ thống Union Pay của Trung Quốc.⁸

³ Danh sách các công ty, tổ chức tham gia vào các hoạt động tẩy chay tham khảo tại: https://en.wikipedia.org/wiki/2022_boycott_of_Russia_and_Belarus

⁴ <https://som.yale.edu/story/2022/over-200-companies-have-withdrawn-russia-some-remain>.

⁵ Thông tin chi tiết xem trên website của IKEA tại: <https://www.ikea.com/au/en/newsroom/corporate-news/ikea-pauses-operations-in-russia-and-belarus-puba7dcca47>

⁶ Thông tin chi tiết về Tuyên bố chung tham khảo tại:

https://www.fern.org/fileadmin/uploads/fern/Documents/2022/Russian_timber_ban_NGO_appeal.pdf.

⁷ Thông tin chi tiết về quyết định của PEFC tham khảo tại: <https://pefc.org/news/timber-from-russia-and-belarus-considered-conflict-timber>.

⁸ <https://www.abc.net.au/news/2022-03-08/china-says-russia-most-important-strategic-partner/100890200>

- Hai quốc gia có thể thiết lập một hệ thống thanh toán mới.
- Do một phần lớn lượng cung gỗ từ Nga cho Trung Quốc được khai thác ở các vùng gần biên giới với Trung Quốc, có thể doanh nghiệp xuất nhập khẩu của 2 quốc gia có thể tìm được phương thức thanh toán riêng.
- Trung Quốc, Phần Lan và các nước EU sẽ tìm nguồn cung thay thế. Nguồn cung thay thế đòi hỏi cần có các loài gỗ tương đồng với các loài gỗ từ Nga. Nguồn cung từ các nước Châu Âu và từ Mỹ có thể đáp ứng một phần. Nếu điều này xảy ra, các quốc gia cung gỗ này cần gia tăng lượng khai thác. Tuy nhiên, để bù lại lượng hụt gần 40 triệu tấn mỗi năm là không khả thi.
- Hụt về cung gỗ nguyên liệu trong khi cầu tiêu dùng về đồ gỗ tiếp tục gia tăng đẩy giá gỗ nguyên liệu tăng cao, tạo ra sự cạnh tranh khốc liệt về nguồn nguyên liệu. Sức ép lên nguồn tài nguyên rừng gia tăng.

Ở kịch bản sáng sủa hơn, các quốc gia nhập khẩu gỗ nguyên liệu từ Nga vẫn cho phép duy trì luồng cung này. Hạn chế về các giao dịch xuyên quốc gia thông qua hệ thống ngân hàng đòi hỏi các nhà xuất khẩu gỗ từ Nga và các nhà nhập khẩu gỗ từ các quốc gia sử dụng nguồn gỗ này cần tìm các phương thức thanh toán mới. Hệ thống các ngân hàng nhỏ chưa nằm trong danh sách hạn chế giao dịch SWIFT có thể sẽ được lựa chọn. Tuy nhiên để các kênh thanh toán này có thể đưa vào vận hành cần mất thời gian. Bên cạnh đó, sử dụng hệ thống các ngân hàng nhỏ đồng nghĩa với việc các rủi ro trong các hoạt động thanh toán giữa các bên mua – bán.

Kịch bản này nếu xảy ra cũng đối mặt với các khó khăn khác, trong đó đặc biệt là khó khăn trong khâu vận chuyển. Hiện các hãng vận tải biển lớn như Maersk, Evergreen Line và Hapag-Lloyd đã ngừng hoạt động tại Nga nhằm phản đối cuộc chiến Nga – Ukraine. Điều này có nghĩa khâu vận chuyển gỗ nguyên liệu từ Nga sẽ gặp phải khó khăn. Khan hiếm về tàu biển và container trong bối cảnh thế giới đang thiếu hụt nghiêm trọng về container rỗng, cước vận tải tăng làm cho nguồn cung gỗ từ Nga giảm lợi thế cạnh tranh.

4.2. Cuộc chiến Nga – Ukraina và tác động tới ngành gỗ Việt Nam trong tương lai

Nguồn cung gỗ nguyên liệu từ Nga cho Việt Nam nhỏ. Suy giảm hoặc mất hẳn nguồn này trong tương lai sẽ không có tác động trực tiếp đáng kể tới nguồn cung gỗ cho Việt Nam trong tương lai. Nga cũng không phải là thị trường lớn tiêu thụ các sản phẩm gỗ của Việt Nam. Co giảm hoặc mất thị trường này trong tương lai cũng sẽ không tạo ra những tác động tiêu cực đáng kể cho ngành.

Tuy nhiên, với lượng cung gỗ nguyên liệu khổng lồ từ Nga bị sụt giảm hoặc bị mất đi trong tương lai, bức tranh cung gỗ nguyên liệu toàn cầu sẽ bị tác động nghiêm trọng. Việt Nam là một quốc gia phụ thuộc lớn vào nguồn nguyên liệu nhập khẩu, với lượng nhập khoảng 5-6 triệu m³ gỗ quy tròn mỗi năm, những tác động tiềm tàng đối với ngành gỗ là rất lớn. **Một số tác động có thể** bao gồm:

- Các doanh nghiệp Việt Nam sẽ phải cạnh tranh khốc liệt với các doanh nghiệp các nước khác về nguồn gỗ nguyên liệu nhập khẩu, đặc biệt ở các thị trường cung gỗ nguyên liệu quan trọng cho Việt Nam là EU và Hoa Kỳ
- Giá gỗ nguyên liệu nhập khẩu gia tăng, làm giảm lợi thế cạnh tranh của các doanh nghiệp trong nước trên trường quốc tế
- Sức ép từ các tổ chức môi trường và nhân quyền đối với các doanh nghiệp tiếp tục sử dụng gỗ Nga gia tăng, cả đối với các doanh nghiệp nhập khẩu trực tiếp và các doanh nghiệp nhập

khẩu gỗ Nga thông qua đầu Trung Quốc. Các sức ép đối với các doanh nghiệp sử dụng gỗ của Nga nói riêng và ngành gỗ Việt Nam nói chung là nguyên nhân hình thành các rủi ro mới về mặt môi trường và xã hội.

- Nguồn cung từ Nga thiếu hụt có thể làm hình thành các nhu cầu mới về đối với các loài gỗ thay thế cho các loài trước đó được nhập từ Nga. Nguồn gỗ keo rừng trồng của Việt Nam có thể trở thành một trong những nguồn gỗ thay thế. Nếu điều này xảy ra, các doanh nghiệp Việt Nam có thể sẽ phải cạnh tranh với các doanh nghiệp đặc biệt từ Trung Quốc về việc tiếp cận với nguồn gỗ rừng trồng tại Việt Nam.

Trên đây là một số thông tin về tác động của cuộc xung đột Nga – Ukraina tới ngành gỗ Việt. Đây là các giả định, đưa ra trong bối cảnh tình hình xung đột diễn ra theo hướng như hiện nay. Xung đột có thể thay đổi trong tương lai, từ đó các tác động giả định nêu ra ở trên có thể thay đổi. Điều quan trọng là ngành gỗ Việt cần luôn ở trong tâm thế sẵn sàng chuẩn bị nhằm chủ động nắm bắt thông tin và ứng phó đúng thời điểm.

5. Kết luận

Báo cáo Tác động của cuộc chiến Nga- Ukraina tới ngành gỗ Việt Nam hiện tại và tương lai cập nhật tình hình thương mại gỗ giữa Việt Nam và Nga trong những năm gần đây. Báo cáo định vị thương mại gỗ giữa 2 quốc gia trong bức tranh cung – cầu thế giới gỗ nguyên liệu thế giới, tập trung vào nguồn cung gỗ nguyên liệu từ Nga. Báo cáo cho rằng xung đột Nga – Ukraina sẽ có thể làm nguồn cung gỗ nguyên liệu từ Nga bị co hẹp, điều này tạo ra sự thiếu hụt gỗ nguyên liệu trên quy mô toàn cầu trong tương lai. Một phần của sự thiếu hụt này có thể được bù đắp bằng việc gia tăng nguồn cung hiện tại từ EU và Hoa Kỳ nơi có các loài gỗ tương đồng với các loài từ Nga. Tuy nhiên thiếu hụt về lượng cung có thể tạo ra sự cạnh tranh giữa các quốc gia nhập khẩu gỗ nguyên liệu, trong đó có Việt Nam. Trong tương lai tiếp cận với nguồn gỗ nhập khẩu có thể sẽ khó khăn, cùng với giá gỗ tăng. Trong bối cảnh sức ép từ các tổ chức môi trường và xã hội đối với luồng cung gỗ từ Nga ngày càng gia tăng, nỗ lực duy trì một luồng cung gỗ từ Nga, bao gồm cả việc tiếp cận luồng cung này thông qua nguồn nhập từ Trung Quốc, có thể gây ra rủi ro không chỉ riêng cho các doanh nghiệp nhập khẩu của Việt Nam mà còn có thể đem lại rủi ro cho hình ảnh của cả ngành gỗ Việt.

Chủ động về nguồn nguyên liệu trong nước đóng vai trò quan trọng, nhằm giảm thiểu các bất ổn trong luồng cung gỗ nhập khẩu trong tương lai. Để làm được điều này đòi hỏi nỗ lực chung của Chính phủ, cộng đồng doanh nghiệp và các hộ trồng rừng. Chính phủ có thể đưa ra các cơ chế chính sách nhằm khuyến khích việc trồng rừng gỗ lớn. Ngoài ra, các cơ chế chính sách cũng cần tập trung vào tạo môi trường nhằm thu hút doanh nghiệp chế biến vào đầu tư tại các vùng nguyên liệu rừng trồng. Liên kết giữa doanh nghiệp và các hộ trồng rừng nhằm tạo nguồn gỗ lớn có chất lượng cao có tiềm năng trong việc nâng cao hiệu quả sử dụng đất của các hộ. Ngoài ra, Việt Nam cần có chiến lược phát triển nguồn gỗ nguyên liệu rừng trồng. Chiến lược bao gồm việc đa dạng hóa các loài gỗ rừng trồng trong tương lai nhằm đáp ứng nhu cầu đa dạng về các loài sử dụng trong chế biến.

6. Tài liệu tham khảo

1. BBC, 4 March 2022. Ukraine crisis: How much trade does Russia do with China? (<https://www.bbc.com/news/60571253>).
2. Margules Groome, 2021. Russia's log export ban (<https://www.margulesgroome.com/publications/russias-proposed-log-export-ban-in-2022-will-have-a-far-reaching-impact-on-global-forest-product-markets/>).
3. The Economist, *Commodity prices jump as Russia goes to war*. 24/02/2022. (<https://www.economist.com/graphic-detail/2022/02/24/commodity-prices-jump-as-russia-goes-to-war>)
4. World Resources International, 2022. WRI Market Insights 2022 – Global Forest Products Market.